

YAZI-Yani rejim kurulurken Diyanet'in rolü

Turan Eser: Kadrosu en şişkin olan kurumlardan biri DİB'dir. Bürokrasideki dinci kadrolaşmada DİB'in rolü büyük. DİB bir tür, bürokrasiye transit salonudur. 2002'den bugüne 9 bin 318 imam başka kamu kurumlarına geçti. Bu geçişte en önemli durak öğretmenliktir. Milli Eğitim Bakanlığı'na tam 5.050 kişi DİB'den geçmiştir.

11 Aralık 2017 tarihli yazı:

<https://www.birgun.net/haber/yeni-rejim-kurulurken-diyamet-in-rolu-189764>

Yeni rejim kurulurken Diyanet'in rolü

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu 2018 yılı görüşmelerinde, “devletin resmi mezhebi” için ayrılacak bütçe karara bağlandı. Kamu bütçesinin en tartışmalı kurumu elbette Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB). Zira Türkiye’de diğer din, mezhep ve inançları yok sayıp, sadece imamların bütçesiyle ilgilidir.

DİB bütçesi tartışmalı olduğu kadar, laikliğe aykırılığı ile bilinir. Çünkü anayasasında “laik devlet” olduğunu iddia eden devletin, laikliğe karşı bütçe ayırması yaman çelişkidir. DİB “laiklik ilkesi doğrultusunda hizmet” verdiğini iddia ediyor. Oysa DİB mezhepçi faaliyetleriyle, laikliği özel ve kamusal alandan etkisizleştirmeye, hatta itibarsızlaştırmaya çalışan bir kurumdur. Laiklik, kamu bütçesinden dinin finansmanını reddeder. Ama “laiklikten yana” olduğunu söyleyen TBMM partileri bile, “devlet dini finanse edemez, din bütçesine hayır” diyecek cesarete sahip değiller. Çünkü din, devlet ve toplum ilişkilerine laiklik kaygısıyla değil, sandık ve oy kaygısıyla bakıyorlar. Laiklik “Sünnilere hizmet veriyorsan, Alevilere ve Gayrimüslimlere de hizmet verin” demek, değildir. Dinin kamu bütçesinden finansmanına itiraz etmektir, ret oyu vermektir.

Mezhep odaklı bütçe

DİB paraya ve yetkilere doymak bilmeyen bir kurumdur. Ek ödenekler ve topladığı bağışlarla, tam şeffaf olmayan finansman sistemine de sahiptir. Örneğin, 2017 yılı için öngörülen 6 milyar 482 milyon TL bütçe yetmedi. İlave ek ödenek ile bu rakam 6 milyar 867 milyona çıktı. Bir tahminle, 2017 sonuna kadar 7 milyar 500 milyon TL’ye ulaşır. DİB’in İslamcı vakıf ve derneklere aktardığı para ise 71 milyonu aşmış durumda.

2018 yılı Diyanet için, 7 milyar 774 milyon 183 bin TL gibi devasa bir ödenek TBMM Plan Bütçe Komisyonu’nda onaylandı. Fakat bu bütçenin ek ödeneklerle 2018 yılı sonuna kadar 8 milyarı aşacağından kimsenin şüphesi olmasın. Bu artışlar önümüzdeki yıllarda devam edecek gibi görünüyor. Üç yıllık tahmini hesaplara göre, DİB’e 2019 yılı için 8.458.523.000 TL ve 2020 yılı için 9.110.196.000 TL bütçe ayrılması öngörülüyor. DİB bütçesindeki artışlar kurumsal ihtiyaçtan daha çok, kurulan yeni rejimin ihtiyacından kaynaklıdır.

AKP’li yıllar, DİB’in genel bütçe içindeki payında bu nedenle yüzde yüz artırdı. 2002 yılından bugüne DİB’in 2002 yılındaki genel bütçe içindeki payı 0,54 iken, 2017’de genel bütçe içerisindeki payı yüzde 1.24’e yükselmiştir. Böylece, DİB’e ayrılan bütçe, 11 bakanlığın her birine ayrılan bütçeden fazla. Bunlar; Sağlık, Kültür, Ekonomi, Enerji ve Tabii

Kaynaklar, Bilim Sanayi ve Teknoloji, Kalkınma, Çevre, Şehircilik ve Turizm Bakanlığı'dır. AKP, 2017 bütçesine oranla, yüzde 13.21'lik bir artışla dinin finansmanı için, laiklik karşısı mezhepçi DİB'i kollamış. Eğitim mi? Sadece yüzde 8.36!

Bugünkü DİB'in faaliyet alanları, yetkileri ve müdahale gücü genişletildi. 1924 yılında DİR, teknik ve dünyevi bir idari birim olarak konumlandırıldı. Bakanlık düzeyinde siyasi yürütme içine dahil edilmeyen, işlevsiz bir birimdi. Hatta Diyanet'in idari bir yapı olarak, ilk kez 1927 Bütçe Kanunu içinde yer almıştı. İlk ve daimi maaşlı memur kadrolarına ise 30 Haziran 1929 tarihli ve 1452 Sayılı kanunla sahip oldular. 8 Haziran 1931 tarihinde çıkartılan "Evkaf Umum Müdürlüğü 1931 Mali Yılı Bütçe Kanunu" ile bu kez camilerin yönetimi Diyanet'in dışına çıkarıldı.

Bu kuruma fazla bir işlevin yüklenmemesi ve kanunun dahi olmaması, laikliğin inşasına engel olacağına dair endişeler nedeniyledi. Öyle ki, Diyanet, ilk kanununa, 22 Haziran 1935 yılında çıkarılan 2800 sayılı Kanun sayesinde, kanuni teşkilat konumuna kavuştu.

Fakat laiklik inşasından vazgeçilmeye başlanan 1945'ten sonra, eğitimin dinselleşmesine paralel olarak, Diyanet'in konumunda da radikal değişimler başlamıştır. 29 Mart 1950 tarihinde yürürlüğe giren 5634 sayılı Kanun'la camilerin yönetimi tekrar Diyanet'e geçti.

Diyanet statüsü ve ulemanın din bürokrasisi üzerinden gücünün artırılmasında üç evreden bahsedebiliriz. Menderes ile başlayan 1950 sonrası süreçte "komünizme karşı dinin direnciyle diyanetin ve din eğitiminin güçlendirilmesi", 12 Eylül 1980 Darbesi'yle başlayan "komünizme karşı din adamı yetiştirmek" süreci ve Kasım 2002'den itibaren AKP ile Yeni Osmanlıcılık temelinde ümmetin geleceği için dindar ve kindar nesil için Diyanet'in vesayet kurumu haline getirilmesi, din eğitimleri ve imam hatipler üzerinden yeni okullaşma stratejisiyle, yeni rejimin taşıyıcı kurumlarını yaratmak, olarak ifade edebiliriz.

Peki neler değişti?

DİB, her türlü siyasi görüş ve düşüncenin dışında "kalmayan, siyasal İslamcı bir yapıdır. Dünyanın dört bir yanında Sünniliğin inşasına soyunmuştur.

DİB'in devlet protokolündeki yeri 10. sıraya yükseltildi. Devletin içinde artık bir DİB devleti vardır. Ulema devleti ve siyaseti; devlet ve siyaset de ulemayı karşılıklı çıkarlar doğrultusunda kullanıyor. Kadrosu en şişkin olan kurumlardan biri DİB'dir. 2002 yılında 74 bin 108 olan imam sayısı, 140 bini aştı, FETÖ operasyonları ile bu sayı 120 bine kadar indi. Bürokrasideki dinci kadrolaşmada DİB'in rolü büyük. DİB bir tür, bürokrasiye transit salonudur. 2002'den bugüne 9 bin 318 imam başka kamu kurumlarına geçti. Bu geçişte en önemli durak öğretmenliktir. Milli Eğitim Bakanlığı'na tam 5.050 kişi DİB'den geçmiştir.

Büyüyen sadece DİB bütçesi değildir. 2002 yılında 75 bin 941 olan cami sayısı, bugün 90 bini aştı. 2002 yılında 3364 olan Kuran kursu, 2017 yılında 18 bin 355'e yükseldi. Her ailede bir hafız kampanyası ile DİB toplumsallaşma hedefine sahiptir. Aile hekimi gibi, aile imamlığı modeliyle, imamların cami dışındaki hayata müdahalesi desteklenip, imamlar "kanaat önderi" konumuna getiriliyor.

DİB medyası mezhepçi toplum mühendisliği yapmaktadır. Diyanet TV, Diyanet Radyo, Diyanet Kur'an Radyo, Diyanet Risalet Radyo ve farklı medya araçları hiçbir kamu kurumunda olmayan imkânlarla sahiptir. DİB radyoları 2017 yılı itibarıyla, Türkiye'nin 205 yerleşim alanında yayınlarına devam ediyor.

Her şey tek mezhep için

DİB'in cami, Kuran, imam ve Sünnilik merkezli hizmetten başkaca din ve inançlara yönelik hizmetleri yoktur. Mesela cemevi, kilise ve sinagoglara yönelik hizmeti yoktur. Dede, Ana, Papaz ve Hahambaşı gibi kadrosu da yoktur. Aleviler için Gülbang, Semah, Museviler için Tevrat ve Hıristiyanlar için İncil kursları da düzenlemez. İmam hatip okulları vardır, ama dede-ana, papaz, hahambaşı okulları yoktur. Bunlar da olsun diye değil, bir eşitsizliğe vurgu yapmak için belirtiyorum. DİB eşitlik ilkesini ihlal eden kurum olarak, uyguladığı doğrudan ve dolaylı ayrımcılık politikalarıyla, toplumsal fay hatlarındaki gerilimi de tırmandıran bir yönü vardır.

İslam'a göre, "başkasının malına, mülküne göz dikmek" haramdır. Ama DİB Alevilerin, gayrimüslimlerin, ateistlerin helal etmediği vergilerle besleniyor. Eğer razılık yoksa, birinin parasına "din vergisi" olarak el konulmaz. İslam, faiz yemek, içki, kumar haram demiş, ama DİB, haram olan içki, kumar ve şans oyunlarında vergi toplayıp, "helal din hizmeti" veriyor.

DİB, MGK ve MİT'in görev alanına müdahil olup raporlar hazırlıyor. "Güvenlik politikaları" kamusal din hizmetlerine entegre ediliyor. "Olağanüstü Din Şûrası" yapıp, güvenlik politikalarını gündemine alarak, güvenlikçi politikalar öneriyor. İç ve dış politikada görevler üstleniyor. Birçok Avrupa ülkesinde, ismi "istihbarat faaliyetleri" ile anılır hale geliyor. Bazı ülkelerde din ataşeleri geri çekilmek zorunda kalınıyor. Unutulmamalı ki, laiklik karşıtı siyasal İslamcı Cemalettin Kaplan ve 15 Temmuz Darbe Girişimcisi F. Gülen, DİB memuru ve vaizleriydi.

DİB'den besmeleli eğitim

DİB, "eğitim de benim işim" diyerek, MEB'in yetki ve görev alanına hükmedip, eğitimin dinselleştirilmesi ve kurumsallaşmasında motor güç oldu. Ana okullarının sıbyan mekteplerine dönüştürülmesinden, zorunlu din derslerine, imam hatiplerin yaygınlaştırılmasına, İlahiyat fakültelerinin artırılmasına kadar müdahil oluyor. MEB müfredatlarının içeriklerinin belirlenmesine ve diyanetin Din Eğitimi Portalı Eğitim Bilişim Ağı (EBA) ile 11 Milyon 700 bin kullanıcıya ulaşarak yaygın din eğitimini üstleniyor. MEB ile imzalanan "işbirliği protokolleri" ile eğitimde aktif ve belirleyici aktör haline geliyor. 102 ülkede 2 bin imam, Eğitim ve Rehberlik Daire Başkanlıklarında 1090 kişiye istihdam sağlanıyor.

2018 hedefleri arasında "Diyanet İslam Akademileri" kurmak var. Madem DİB, din eğitimini kendi bünyesinde kurumsallaştırıyor. O zaman MEB'in din eğitimlerine, imam hatiplere ve YÖK'ün ilahiyat fakültelerine ne ihtiyaç var?

Emlak ve kent planlaması da DİB işidir. DİB, kent ve çevreye de el attı "meskûn mekânların estetik ve mimari" işlerini üstlenerek, Çevre ve Şehircilik Bakanlığıyla iş birliği yapıyor. Kentleri muhafazakârlık ekseninde betonlaştırıyor. TOKİ, AVM, üniversite ve benzeri alanlarda cami yapımını teşvik ediyor ve genelgelerle zorunlu kılıyor. Belediyeler ve Çevre Bakanlığı, DİB lehine imar değişikliği yaparak kentlerin en önemli merkezlerini ve yeşil alanlarını cami yapımına ve müftülüklerin kullanıma tahsis ediyor.

DİB asimilasyon merkezidir. Devlet, DİB üzerinden, Alevileri yok sayıyor. Alevilerin, haklar rejimi eksenindeki eşit yurttaşlık, eşit haklar talebini görmezden geliyor. Aleviliğin kendine özgü bir inanç olmasını hazmedemiyorlar. DİB bu evrensel hakka karşılık, "Cemevi

ibadethane değil, tekkedir, cem ise ibadet değil, zikiridir”, “Alevilik inanç değil, folklorik unsurdur” diyerek, asimilasyoncu tanımlamalara girişiyor. Aleviliğin tarihsel kimliği aşığılanarak, Aczimendilikle eğleştiriliyor, cemevleri ise “terör yuvası”, “cümbüş evi” denilerek itibarsızlaştırılıyor.

DİB, kadın, gençlik ve mahalle örgütlemesini de üstlendi

DİB artık camiden gündelik özel hayata, dinsel olmayan alana kadar yayılmıştır. 81 İl ve 957 ilçe müftülükleri aracılığı ile siyasal İslamcılığın yaygın bir örgütlenme kurumuna dönüşmüştür. Müftülükler “Aile ve Dini Rehberlik Büroları” aracılığıyla ailelerin sosyal, ekonomik, psikolojik sorunlarına ve adaletsizlikten kaynaklanan işsizlik ve yoksulluğun sonucu problemlere “dinsel telkinlerle“ şükürcü nesil hazırlıyor.

DİB Cami gençlik Örgütleri kuruyor. Her yaş grubuna yönelik yurtiçinde-yurtdışında 16 dilde yayın organlarının dinsel telkinleriyle ve öğütleriyle, şükürcü bir neslin yetişmesi hedefleniyor.

Bir erkek örgütü olan DİB, kadınları mutfak, çocuk ve koca hizmetinde görmeyi vaaz ediyor.

DİB müftüleri artık resmi nikâh kıyıyor. Evlilik ve aile düzenleme işlerini üstlenerek aile hayatımıza görüyor. Modern hukukun ve medeni kanunların arasına, şeri hukuk eklemiyor.

DİB, Sağlık Bakanlığı’nın görev ve sorumluluk alanına müdahil oluyor, “manevi bakım” adı altında, sağlıkta gericileşmenin ve cemaatleşmenin zeminini hazırlıyor. Sağlık Bakanlığı ile DİB arasında imzalanan protokole göre din adamlarından oluşun “manevi destek ekipleri” yeni görevlerini besmele ile devlet hastanelerinde üstleniyor, hastaneleri külliyeye büründürüyorlar.

Sonuç olarak;

DİB, bağımsız davranabilme gücüne sahip, dinsel vesayet ekseninde, mezhepçi ulemanın devlet gücü ile özel ve kamusal hayatı din üzerinden kontrol eden, yönlendiren siyasi bir kurumdur. DİB, siyasal İslamcılık ekseninde ulemanın, toplumu mezhepçilik ekseninde homojenleştirme ve mezhepçi rejim inşasında taşıyıcı kurumu haline gelmiştir. Buna karşı tek çözüm vardır; laikliğin kazanılması. Din, vicdan ve inanç özgürlüğünün, inanan ya da inanmayan her yurttaşın hak olarak tanınması için, DİB lav edilmelidir.

<https://www.birgun.net/haber/yeni-rejim-kurulurken-diyamet-in-rolu-189764>